

Referat

Referat af møde i Grønt Dialogforum den 14. marts 2016 kl. 16-18,
på Ullasvej 23, Mødeloakle A.

Deltagere: Søren Schow (KB), Jesper Lindstrøm Larsen (TMU), Bo Haxthausen (TMU), Jens Christensen (DOF), Finn Hansen (Bornholms Naturhistoriske Forening), Hans Henrik Ipsen (Østkraft), Kurt Jensen (Friluftsrådet), Per Martlev Hansen (Bornholms Forsyning), Kaj Westh (Bornholms Landbrug), Poul Veise (DN), Søren Friese (Naturstyrelsen Bornholm), Hans Jørgen Jensen (LAG Bornholm), Steffen A. Jørgensen (Skovdyrkerne), Finn Ole Nielsen (Bornholms Museum), Karen Nørregaard (Bornholmske Borgerforeningers Samvirke (BBS), Louise Lyng Bojesen (T og M), Ole Holm Pedersen (T og M) og Janne Sommer Nielsen (T og M), studerende Nikolaj Jørgensen (T og M) og Elisabeth Rose de Fries-Mogensen (T og M).

Suppleanter: Morten Drews (Sportsfiskerne), Steen Friis (Jægerne), Peter Haag (Energitjenesten), Louise Groth-Michelsen (Vækstforums sekretariat).

Afbud: Formand Carsten Scheibye (TMU), Cæsar Funch Jensen (BOFA), Janne Westerdahl (Vækstforums sekretariat), Erik Thorsen (Sportsfiskerne), Mikkel Høst (Energitjenesten), Mogens Ellebye (Jægerne), Katrine Høst (T og M).

Forkortelse:

T og M: Center for Teknik og Miljø.

E og D: Center for Ejendomme og Drift.

BRK: Bornholms Regionskommune.

1. Godkendelse af dagsorden (B).

Dagsorden blev godkendt med den ændring, at Louise Lyng Bojesen tager punkt 7. i stedet for Katrine Høst, som er syg.

Søren Schow varetager Carsten Scheiby's opgave som formand under hans fravær.

2. Godkendelse af referat fra møde den 11. januar 2016 (B).

Godkendelsesprocedure blev drøftet. Referat udsendes til medlemmer, der har 8 dage til at kommentere inden det offentliggøres på kommunens hjemmeside. Punktet fastholdes på dagsorden.

3. Friluftspolitik i kommunen, Friluftrådet (D).

Kurt Jensen præsenterede, hvordan Herning, Favrskov og Nordfyns kommune arbejder med friluftspolitik. De tre har lagt vægt på forskellige ting og udarbejdet deres politik ud fra forskellige mål og strategier. Kurt Jensen mente ikke, at det var så nemt at se, hvad Bornholms Regionskommunes Udviklingsstrategi manglede i forhold til friluftspolitik, men selvom kommunen er godt på vej, så kan en politik være en måde at arbejde mere målrettet med prioriteringer i friluftslivet. Borgerinddragelse omkring ønsker til friluftslivet er en mangel i kommunen og en kommunal opgave. Udarbejdelse af en Friluftspolitik kræver resurser og styring. Opgaven ligger hos kommunen og Friluftrådet er gerne medspiller og inspirator.

Oplægget blev drøftet bordet rundt. Generelt var der tilfredshed med de mange muligheder, der er for friluftliv på Bornholm, der er fokus på det både fra Naturstyrelsen (staten har en friluftspolitik), i kommunen og erhvervmæssigt. Grøn Ring, øens mange stier og faciliteter blev nævnt. Til gængelighed til information om mulighederne blev drøftet, fx udina-udina-tenen.dk og Destinationen som formidlingsplatforme. Der blev stillet spørgsmål til, hvad vision og mål skulle være med en friluftspolitik. En mulighed er at samle det op i Brigh Green Island version 2. Spørgsmålet er måske mere et social- og sundhedspolitisk? Dem vi mangler i naturen er typisk socialt eller sundhedsmæssigt udfordrede borgere.

Louise Groth-Michelsen gjorde opmærksom på Vækstforums Erhvervsudviklingsstrategi, som også nævner friluftsliv/outdoor som fokusområde. Se den i linket [her](#) og se side 18 ” *Delmålet er, at Bornholm i 2017 fungerer som en outdoorpark med god infrastruktur og et varieret udbud af kvalitetssikrede produkter, som er synlige og bookbare hele året.*” - og specifikt side 21 med konkretisering af outdoor-aktiviteter i tilknytning til opstart af et klynge-samarbejde mellem forskellige aktører på området. Vær opmærksom på, at selvom Erhvervsudviklingsstrategien har et vækst-fokus, så vil det jo være af stor værdi for evt. projekter at de laves i samarbejde med foreninger og desuden vil evt. nye aktiviteter mm jo også kunne have værdi for os lokale.

Louise Lyng Bojensen oplyste, at der i Bornholms Udviklingsstrategi og i kommuneplanen er skrevet om Friluftspolitik. Der er ikke resurser til at drive en proces med udvikling af en selvstændig friluftstrategi i Teknik og Miljø. En politik er et stort arbejde at udarbejde og vedligeholde, og måske er det bedre at tænke mere i proces og forening af kræfter og tanker i Grønt Dialogforum.

Søren Schow opfordrede til, at har man specifikke ønsker, så er man velkommen til at søge alliancer og ad den vej igangsætte initiativer. En Friluftspolitik breder sig ikke nødvendigvis oppe fra og ned. Det er bedre, hvis konkrete ønsker kommer nedefra.

Emnet samles op på næste møde.

Kurt Nielsens oplæg er vedlagt som bilag.

Relevante link:

Link til Friluftstrategi for Nordfyns kommune:

<https://www.nordfynskommune.dk/~media/Files/Dokumenter/Teknik%20og%20Miljoe/Kultur%20og%20Fritid/Friluftstrategi.pdf>

Favrskov kommune

<https://www.favrskov.dk/kommunen/friluftsstrategien>

Herning Kommune:

<http://natur.herning.dk/media/6622645/friluftstrategi-udkast-til-hoering.pdf>

Bornholms Regionskommune kommuneplan:

<http://www.brk.dk/Indflydelse-Politik/Planer/Sider/Kommuneplan.aspx>

- Afsnit om friluftsliv:

<http://bornholm.viewer.dkplan.niras.dk/DKplan/dkplan.aspx?pageId=65>

Brug og link evt. fra jeres respektive forenings hjemmesider til:

www.udinaturen.dk

Destinationen: <http://bornholm.info/da/outdoor>

4. Status på asketoptørre projektet, Skovdyrkerne (O)

Steffen A. Jørgensen informerede om asketoptørre projektet. Skovdyrkerne fik i 2014 bevilliget penge af Grønt Dialogforum til at undersøge Bornholms bestand af asketræer og finde træer, som er resistente over for sygdommen asketoptørre. Man har lokaliseret 43 resistente ask på Bornholm, hvorfra der er høstet pødekviste, som efterfølgende er podet på grundstammer. Disse er nu plantet på ca. 1 ha i Bornholms Regionskommunes skov, hvor der om 5 -10 år kan høstes frø til fremtidig pro-

duktion af resistente askeplanter til videresalg. Asketoptærre er en alvorlig svampesygdom, som angriber ask over hele verdenen. Asken er specielt for de bornholmske bondeskove, og derfor et mere udbredt træ på øen end i resten af Danmark.

Oplæg er vedlagt som bilag.

5. Aktiviteter i privat skov, Skovdyrkerne (O)

Steffen A. Jørgensen oplyste, at der er en øget skovningsaktivitet i de private skove nu og i de kommende år. Det skyldes dels, at der er en større mængde hugstmodent gran i skovene nu, og at man skover meget ask pga. asketoptørre. Der er en større efterspørgsel efter flis og gavn træ. Oplægget og begrebet Powerkultur i gamle plantager afstedkom en debat omkring ensidigt fokus på brug af flis og mangel på at anvende mere vind og solenergi i el og varme produktion. Skovloven regulerer, hvad man må på skovarealer.

Oplæg er vedlagt som bilag.

6. Etablering af vandråd, T og M (O).

Janne Sommer Nielsen orienterede om etablering af vandråd i en formel ramme, som er den del af den Landbrugspakke, der netop er vedtaget. Vandrådene får sandsynligvis to opgaver, som efterfølgende vil give ændringer i vandområdeplan 2016-2021, der forventes offentliggjort i løbet af 2016.

Staten (Naturstyrelsen) er ikke færdige med at udtænke plan og proces. Men vandråd vil sandsynligvis opstå først i 2017, måske slutningen af 2016. Arbejdet skal dog være udført inden udgang af 2017.

Oplæg er vedlagt som bilag.

7. Praksis for sagsbehandling af tilladelse til oprensning af damme, T og M (O).

Finn Hansen præsenterede et oplæg om forenkling af sagsbehandling af oprensning af de bornholmske søer og damme til Teknik og Miljø orientering om kommunens praksis for tilladelser via naturbeskyttelseslovens §3. Finn Hansen gennemgik de bornholmske dammes kulturhistorie, funktion, udvikling og behov for pleje og oprensning. Finn Hansen argumenterede for en mere enkelt og smidig sagsbehandling ved dispensation fra naturbeskyttelseslovens §3 til oprensning af søer og damme. Louise Lyng Bojensen orienterede om Teknik og Miljø praksis for behandling af ansøgninger om oprensning af søer. Arbejdet omfatter besigtigelse af søen, vurdering af tilstand og naturværdier samt en dialog med

lodsejer om ønsker, lovgivning og typiske vilkår for evt. tilladelse. Der er altid 4 ugers klagefrist for fx lodsejer og organisationer på afgørelsen.

Næsten alle ansøgere får dispensation, da naturen i søen/dammen som regel har gavn af en oprensning. Dog er der få eksempler, fx hængesæk i tidligere søer, hvor der ikke vil kunne opnås en dispensation, da oprensning ikke vil forbedre naturtilstanden, men ødelægge den.

Sagsbehandlingstid, tolkning af Naturbeskyttelsesloven og mulighed for mere smidig sagsbehandling blev drøftet.

Begge oplæg er vedlagt som bilag.

8. Årets Naturplejeplan, T og M (O).

Ole Holm Pedersen orientering bredt om Teknik og Miljø's planer for naturpleje i 2016, og hvad der var gennemført i 2015.

Bornholms Regionskommune bruger hvert år mange penge på at vedligeholde og pleje naturarealer. Det være fredede arealer, klippeløkker, stier, fortidsminder og informationstavler og afmærkninger af fx kyststien. Sidste år blev der ca. ryddet 150 ha for træagtig opvækst. Det var fx Årsdale Ret med 34 ha og Frenne Odde, hvor der er sat græsning på efterfølgende. Nogle arealer ville gro til meget hurtigt, hvis de ikke blev ryddet hvert år, fx området i Gudhjem, mellem fra Serpentinevejen og Hestestenene.

Andre steder forsøger man at fremme forhold for særlige arter, fx har man ryddet buske ved Styrmandsgård for at fremme vilkår for Salep gøgeurt, som var meget almindelig der for få år siden. Ved Bølshavn – Hellig kvinde har kommunen sammenlagt 4-5 små indhegninger til en stor indhegning, som i samråd med Bølshavns Borgerforening i år skal afgræsses af kreaturer.

I år er man for alvor i gang i Svartingdalen med rydning af stenbruddet og elletræer på eng og langs vandløbet. Ved Bagergård har vi et af øens fineste rigkær, som var ved at gro helt til. Der er fældet en del opvækst af træer, og der afgræsses i år.

Sidste år blev trapperne ved Helligdommen renoveret, det er meget dyrt og tidskrævende. Der kom også en ny stige ved sorte gryde. De seneste måneder har der været et stort projekt i gang med at gennemgå kyststien. Det har Nikolaj Jørgensen stået for. Stien er blevet gennemgået og fotograferet, problemer med skiltning og sti er registreret. Nu er man i gang med renovering, bedre afmærkning og opsætning af nye og flere skilte. Kyststien mellem Allinge og Sandkås er i meget dårlig stand, og der ledes efter penge til renovering. Det er dog et meget svært terræn for maskiner.

Ved Katteslettevej havde en lodsejer for mange år siden plantet graner på et røseområde. De er nu fjernet, og kommunen har ryddet op. Under arbejdet fandt man sammen med Finn Ole Nielsen (Bornholms Museum) 35 røser, hulveje og en gammel skanse. Man vil gerne åbne området op for publikum og lave informationstavler med mere.

Teknik og Miljø har sidste år fået 300.000 k. af Friluftsrådet til renovering af Pedersker jagthus, men det har ikke været muligt at opnå midler fra andre fonde til den restende del af budgettet på godt 300.000kr. Tanken om at renoverer huset opgives formentlig, og der arbejdes med tanker om at rive det ned og etablere bålhytte/ shelter plads i stedet.

Oplæg er vedlagt som bilag.

9. Eventuelt

Ingen bemærkninger til eventuelt.

Bilag:

1. Oplæg til punkt 3, Kurt Nielsen, Friluftsrådet.
2. Oplæg til punkt 4-5, Steffen A. Jørgensen, Skovdyrkerne.
3. Oplæg til punkt 6. Etablering af vandråd, Janne Sommer Nielsen, Teknik og Miljø
4. Oplæg til punkt 7. Søer og damme, Finn Hansen, Bornholms Naturhistoriske Forening.
5. Oplæg til punkt 7. Praksis for dispensationer til oprensning af søer, Katrine Høst, Teknik og Miljø.
6. Oplæg til punkt 8. Naturplejeplan, Ole Holm Pedersen, Teknik og Miljø.